

అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రథము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీంద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీ కృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకాశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్దం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేంద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖి-
లాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః,
పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా,
ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽ-
భివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం,
సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, వనపర్వణి,
యథాశక్తి, పంచషష్ఠితమోధ్యాయాంతర్గత, శ్లోకపారాయణం,
ఆచార్యముఖేన కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణీ నమః

అథ పంచషష్టితమోఽధ్యాయః

బృహృదశ్వ ఉవాచ

సా తచ్చుత్వానవద్యాంగీ సార్థవాహవచస్తదా ।

జగామ సహ తేనైవ సార్థేన పతిలాలసా ॥ 65-1॥

అథ కాలే బహుతిథే వనే మహతి దారుణే ।

తడాకం సర్వతోభద్రం పద్మసాగంధికం మహత్ ॥ 65-2॥

దదృశుర్వణిజో రమ్యం ప్రభూతయవసేంధనమ్ ।

బహుపుష్పఫలోపేతం నానాపక్షినిషేవితమ్ ॥ 65-3॥

నిర్మలస్వాదుసలిలం మనోహరి సుశీతలమ్ ।

సుపరిశ్రాంతవాహస్తే నివేశాయ మనో దధుః ॥ 65-4॥

సమ్మతే సార్థవాహస్య వివిశుర్వనముత్తమమ్ ।

ఉవాస సార్థః సుమహాన్ వేలామాసాద్య పశ్చిమామ్ ॥ 65-5॥

అథార్థరాత్రసమయే నిఃశబ్దస్తిమితే తదా ।

సుప్తే సార్థే పరిశ్రాంతే హస్తీయూథముపాగమత్ ॥ 65-6॥

పానీయార్థం గిరినదీం మదప్రప్రవణావిలామ్ ।

అథాపశ్యత సార్థం తం సార్థజాన్ సుబహూన్ గజాన్ ॥ 65-7॥

తే తాన్ గ్రామ్యగజాన్ దృష్ట్వా సర్వే వనగజాస్తదా ।

సమాద్రవంత వేగేన జిఘాంసంతో మదోత్కటాః ॥ 65-8॥

తేషామాపతతాం వేగః కరిణాం దుఃసహోఽభవత్ ।

నగాగ్రాదివ శీర్ణానాం శృంగాణాం పతతాం క్షితౌ ॥ 65-9॥

స్పందతామపి నాగానాం మార్గా నష్టా వనోద్భవాః ।

మార్గం సంరుద్ధ్య సంసుప్తం పద్మిన్యాః సార్థముత్తమమ్ ॥ 65-10॥

తే తం మమర్దుః సహసా చేష్టమానం మహీతలే ।
మహాకారం ప్రముంచంతః సార్ధికాః శరణార్థినః ॥ 65-11॥

వనగుల్మాంశ్చ ధావంతః నిద్రాంధా బహవోఽ భవన్ ।
కేచిద్ దంతైః కరైః కేచిత్ కేచిత్ పద్భ్యాం హతా గజైః ॥ 65-12॥

నిహతోష్ట్రాశ్చబహులాః పదాతిజనసంకులాః ।
భయాదాధావమానాశ్చ పరస్పరహతాస్తదా ॥ 65-13॥

ఘోరాన్ నాదాన్ విముంచంతః నిపేతుర్ధరణీతలే ।
వృక్షేష్వారుహ్య సంరభాః పతితా విషమేషు చ ॥ 65-14॥

ఏవం ప్రకారైర్బహుభిః దైవేనాక్రమ్య హస్తిభిః ।
రాజన్ వినిహతం సర్వం సమృద్ధం సార్థమండలమ్ ॥ 65-15॥

ఆరావః సుమహాంశ్చాసీత్ త్రైలోక్యభయకారకః ।
ఏషోఽగ్నిరుత్థితః కష్టః త్రాయధ్వం ధావతాధునా ॥ 65-16॥

రత్నరాశిర్విశిర్ణోఽయం గృహ్నేభ్యం కిం ప్రధావత ।
సామాన్యమేతద్ ద్రవిణం న మిథ్యావచనం మమ ॥ 65-17॥

ఏవమేవాభిభాషంతో విద్రవంతి భయాత్ తదా ।
పునరేవాభిధాస్యామి చింతయధ్వం సుకాతరాః ॥ 65-18॥

తస్మింస్తథా వర్తమానే దారుణే జనసంక్షయే ।
దమయంతీ చ బుబుధే భయసంత్రస్తమానసా ॥ 65-19॥

అపశ్యద్ వైశసం తత్ర సర్వలోకభయంకరమ్ ।
అదృష్టపూర్వం తద్ దృష్ట్వా బాలా పద్మనిభేక్షణా ॥ 65-20॥

సంసక్తవదనాశ్వాసా ఉత్తస్థా భయవిహ్వలా ।
యే తు తత్ర వినిర్ముక్తాః సార్థాత్ కేచిదవిక్షతాః ॥ 65-21॥

తే॒బ్రువన్సహితాః సర్వే కస్యేదం కర్మణః ఫలమ్ ।
నూనం న పూజితో॒స్మాభిః మణిభద్రో మహాయశాః ॥65-22॥

తథా యక్షాధిపః శ్రీమాన్ న వై వైశ్రవణః ప్రభుః ।
న పూజా విఘ్నకర్తృణామ్ అథవా ప్రథమం కృతా ॥ 65-23॥

శకునానాం ఫలం వాథ విపరీతిమిదం ధ్రువమ్ ।
గ్రహో న విపరీతాస్తు కిమన్యదిదమాగతమ్ ॥ 65-24॥

అపరే త్వబ్రువన్ దీనాః జ్ఞాతిద్రవ్యవినాకృతాః ।
యాసావద్య మహాసార్థే నారీ హ్యన్మత్తదర్శనా ॥ 65-25॥

ప్రవిష్టా వికృతాకారా కృత్వా రూపమమానుషమ్ ।
తయేయం విహితా పూర్వం మాయా పరమదారుణా ॥ 65-26॥

రాక్షసీ నా ధ్రువం యక్షీ పిశాచీ నా భయంకరీ ।
తస్యాః సర్వమిదం పాపం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 65-27॥

పశ్యామో యది తాం పాపాం సార్థస్థీం వైకరుఃఖదామ్ ।
లోష్ఠభిః పాంసుభిశ్చైవ తృణైః కాష్టైశ్చ ముష్టిభిః ॥ 65-28॥

అవశ్యమేవ హన్యామః సార్థస్య కిల కృత్యకామ్ ।
దమయంతీ తు తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం తేషాం సుదారుణమ్ ॥ 65-29॥

హీతా భీతా చ సంవిగ్నా ప్రాద్రవద్ యత్ర కాననమ్ ।
ఆశంసమానా తత్పాపమ్ ఆత్మానం పర్యదేవయత్ ॥ 65-30॥

అహో మమోపరి విధేః సంరంభో దారుణో మహాన్ ।
నానుబద్ధాతి కుశలం కస్యేదం కర్మణః ఫలమ్ ॥ 65-31॥

న స్మరాన్మృశుభం కించిత్ కృతం కస్యచిదన్వపి ।
కర్మణా మనసా వాచా కస్యేదం కర్మణః ఫలమ్ ॥ 65-32॥

నూనం జన్మాంతరకృతం పాపమాపతితం మహాత్ ।
అపశ్చిమామినూం కష్టామ్ ఆపదం ప్రాప్తవత్యహమ్ ॥ 65-33॥

భర్తృరాజ్యాపహరణం స్వజనాచ్చ సరాజయః ।
భర్తా సహ వియోగశ్చ తనయాభ్యాం చ విచ్యుతిః ॥ 65-34॥

నిర్నాథతా వనే వాసః బహువ్యాలనిషేవితే ।
అథాపరేద్యుః సంప్రాప్తే హతశిష్టా జనాస్తదా ॥ 65-35॥

దేశాత్ తస్మాద్ వినిష్క్రమ్య శోచంతే వైశసం కృతమ్ ।
భ్రాతరం పితరం పుత్రం సఖాయం చ నరాధిప ॥ 65-36॥

అశోచత్ తత్ర వైదర్భీ కిం ను మే దుష్కృతం కృతమ్ ।
యోఽపి మే నిర్జనేఽరణ్యే సంప్రాప్తోఽయం జనార్ణవః ॥ 65-37॥

స హతో హస్తియూథేన మందభాగ్యాన్మమైవ తత్ ।
ప్రాప్తవ్యం సుచిరం దుఃఖం నూనమద్యాపి వై మయా ॥ 65-38॥

నాప్రాప్తకాలో మ్రియతే శ్రుతం వృద్ధానుశాసనమ్ ।
యా నాహమద్య మృదితా హస్తియూథేన దుఃఖితా ॥ 65-39॥

న హ్యదైవకృతం కించిత్ నరాణామిహ విద్యతే ।
న చ మే బాలభావేఽపి కించిత్ పాపకృతం కృతమ్ ॥ 65-40॥

కర్మణా మనసా వాచా యదిదం దుఃఖమాగతమ్ ।
మన్యే స్వయంవరకృతే లోకపాలాః సమాగతాః ॥ 65-41॥

ప్రత్యాఖ్యాతా మయా తత్ర నలస్యార్థాయ దేవతాః ।
నూనం తేషాం ప్రభావేణ వియోగం ప్రాప్తవత్యహమ్ ॥ 65-42॥

ఏవమాదీని దుఃఖార్తా సా విలప్య వరాంగనా ।
ప్రలాపాని తదా తాని దమయంతి పతివ్రతా ॥ 65-43॥

హతశేషైః సహ తదా బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః ।
అగచ్ఛద్ రాజశార్దూల చంద్రలేఖేన శారదీ ॥ 65-44॥

గచ్ఛంతీ సాచిరాద్ బాలా పురమాసాదయన్మహాత్ ।
సాయాహ్నే చేదిరాజస్య సుబాహోః సత్యదర్శినః ॥ 65-45॥

అథ వస్త్రార్థసంవీతా ప్రవివేశ పురోత్తమమ్ ।
తాం విహ్వలాం కృశాం దీనాం ముక్తకేశీనుమూర్జితామ్ ॥ 65-46॥

ఉన్మత్తామివ గచ్ఛంతీం దదృశుః పురవాసినః ।
ప్రవిశంతీం తు తాం దృష్ట్వా చేదిరాజపురీం తదా ॥ 65-47॥

అనుజగ్ముస్తత్ర బాలాః గ్రామిపుత్రాః కుతూహలాత్ ।
సా తైః పరివృతాగచ్ఛత్ సమీపం రాజవేశ్మనః ॥ 65-48॥

తాం ప్రాసాదగతాపశ్యద్ రాజమాతా జనైర్వృతామ్ ।
ధాత్రీమువాచ గచ్ఛైనామ్ ఆనయేహ మమాంతికమ్ ॥ 65-49॥

జనేన క్లిశ్యతే బాలా దుఃఖితా శరణార్థినీ ।
తాదృగ్ రూపంచ పశ్యామి విద్యోతయతి మే గృహమ్ ॥ 65-50॥

ఉన్మత్తవేషో కల్యాణీ శ్రీరివాయతలోచనా ।
సా జనం వారయిత్వా తం ప్రాసాదతలముత్తమమ్ ॥ 65-51॥

ఆరోప్య విస్మితా రాజన్ దమయంతీమపృచ్ఛత ।
ఏవమప్యసుఖావిష్టా బిభర్షి పరమం వపుః ॥ 65-52॥

భాసి విద్యుదివాభ్రేషు శంస మే కాసి కస్య వా ।
న హి తే మానుషం రూపం భూషణైరసి వర్జితమ్ ॥ 65-53॥

అసహాయా నరేభ్యశ్చ నోద్విజస్యమరప్రభే ।
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్యాః భైమీ వచనమబ్రవీత్ ॥ 65-54॥

మానుషీం మాం విజానీహి భర్తారం సమనువ్రతామ్ ।
సైరంద్రీం జాతిసంపన్నాం భుజిష్యాం కామవాసినీమ్ ॥ 65-55॥

ఫలమూలాశనామేకాం యత్ర సాయం ప్రతిశ్రయామ్ ।
అసంఖ్యేయగుణో భర్తా మాం చ నిత్యమనువ్రతః ॥ 65-56॥

భక్తాహమపి తం వీరం ఛాయేవానుగతా పథి ।
తస్య దైవాత్ ప్రసంగోఽభూత్ అతిమాత్రం సుదేవనే ॥ 65-57॥

ద్యూతే స నిర్జితశ్చైవ వనమేక ఉపేయివాన్ ।
తమేకవసనం వీరమ్ ఉన్మత్తమిను విహ్వలమ్ ॥ 65-58॥

ఆశ్వాసయంతీ భర్తారమ్ అహమప్యగమం వనమ్ ।
సకదాచిద్ వనే వీరః కస్మింశ్చిత్ కారణాంతరే ॥ 65-59॥

క్షుత్పరీతస్తు విమనాః తదప్యేకం వ్యసర్జయత్ ।
తమేకవసనా నగ్నమ్ ఉన్మత్తవదచేతసమ్ ॥ 65-60॥

అనువ్రజంతీ బహులా న స్వపామి నిశాస్తదా ।
తతో బహుతిథే కాలే సుప్తాముత్పృజ్య మాం క్వచిత్ ॥ 65-61॥

వాససోఽర్థం పరిచ్ఛిద్య త్వక్తవాన్ మామనాగసమ్ ।
తం మార్గమాణా భర్తారం దహ్యామానా దివానిశమ్ ॥ 65-62॥

సాహం కమలగర్భాభమ్ అపశ్యంతీ హృది ప్రియమ్ ।
న విందామ్యమరప్రఖ్యం ప్రియం ప్రాణేశ్వరం ప్రభుమ్ ॥ 65-63॥

తామశ్రుపరిపూర్ణాక్షీం విలపంతీం తథా బహు ।
రాజమాతాబ్రవీదార్తా భైమీమార్తస్వరాం స్వయమ్ ॥ 65-64॥

వనస్య మయి కల్యాణి ప్రీతిర్మే పరమా త్వయి ।
మృగయిష్యంతి తే భద్రే భర్తారం పురుషౌ మమ ॥ 65-65॥

అపి వా స్వయమాగచ్ఛేత్ పరిధావన్నితస్తతః ।
ఇహైవ వసతీ భద్రే భర్తారముపలప్స్యసే ॥ 65-66॥

రాజనూతుర్వచః శ్రుత్వా దమయంతీ వచోఽబ్రవీత్ ।
సమయేనోత్సహే వస్తుం త్వయి వీరప్రజాయని ॥ 65-67॥

ఉచ్ఛిష్టం నైవ భుంజీయాం న కుర్యాం పాదధావనమ్ ।
న చాహం పురుషానన్యాన్ ప్రభాషేయం కథంచన ॥ 65-68॥

ప్రార్థయేద్ యది మాం కశ్చిద్ దండ్యస్తే స పుమాన్ భవేత్ ।
వధ్యశ్చ తే ఽసకృన్మంద ఇతి మే వ్రతమాహితమ్ ॥ 65-69॥

భర్తురన్వేషణార్థం తు పశ్యేయం బ్రాహ్మణానహమ్ ।
యద్యేవమిహ వత్స్యామి త్వత్సకాశే న సంశయః ॥ 65-70॥

అతోఽన్యథా న మే వాసః వర్తతే హృదయే క్వచిత్ ।
తాం ప్రహృష్టేన మనసా రాజనూతేదమబ్రవీత్ ॥ 65-71॥

సర్వమేతత్ కరిష్యామి దిష్ట్యా తే వ్రతమీదృశమ్ ।
వీవముక్త్యా తతో భైమీం రాజనూతా విశాంపతే ॥ 65-72॥

ఉవాచేదం దుహితరం సునందాం నామ భారత ।
సైరంధ్రీమభిజానీష్వ సునందే దేవరూపిణీమ్ ॥ 65-73॥

వయసా తుల్యతాం ప్రాప్తా సఖీ తవ భవత్ప్రియమ్ ।
వీతయా సహ మోదస్వ నిరుద్విగ్నమనాః సదా ॥ 65-74॥

తతః పరమసంహృష్టా సునందా గృహమాగమత్ ।
దమయంతీముపాదాయ సఖీభిః పరివారితా ॥ 65-75॥

సా తత్ర పూజ్యమానా వై దమయంతీ వ్యనందత ।
సర్వకామైః సువిహితైః నిరుద్వేగావసత్ తదా ॥ 65-76॥

ఇతి శ్రీమన్మభారతే వనపర్వాంతర్గత నలోపాఖ్యానపర్వణి
దమయంతీ చేదిరాజగృహవాసే పంచషష్ఠితమోఽధ్యాయః ॥65॥

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామివారి గోవిందనామావళి

అథ క్షమాప్తార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ లోకక్షేమప్రార్థనా

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీం మహీశాః ।
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రీయఃకాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

